

عنوان: مفهوم بصیرت در آیات و روایات و بیانات مقام معظم رهبری

پژوهشگر: مبینا قمی^۱

چکیده

با توجه به تحولات سیاسی و اجتماعی امروز جهان اسلام و از جمله ایران اسلامی یکی از مهم ترین مسائل جامعه مسأله بصیرت است. بر این اساس با توجه به نقش جایگاه و اهمیت بصیرت در این مقاله با بهره گیری از تحصیل آیات و روایات و اندیشه مقام معظم رهبری مبانی بصیرت، موانع و راه های کسب بصیرت در عرصه های سیاسی گذشته است بررسی شده بصیرت دانایی صرف نیست بلکه دانایی همراه با باور و ایمان است. از این رو موجب هدایت و حرکت است به شرط آن که هیجان ها غرایز حیوانی و وسوسه های شیطانی در آن نباشد و مصداق حق را درست تشخیص دهد. یکی از موضوعاتی که رهبر حکیم و فرزانه انقلاب اسلامی، حضرت آیت الله خامنه ای در چندین سال اخیر به آن تأکید داشته اند مفهوم بصیرت و ضرورت برخورداری و بهره مندی از آن در عرصه سیاسی و اجتماعی بوده است. به جرأت می توان گفت دلیل همه انحرافات سیاسی و اعتقادی ملت ها با آن رو به رو بوده اند و بعضاً به نابودی و انحطاط آنان نیز منجر شده رفتارها، تصمیم ها و موضع گیری های بدون بصیرت بوده است که در این مقاله درباره ی مفهوم مواضع و راه های کسب آن نقش و جایگاه رهبری در عبور از فتنه ها و بصیرت دهی پرداخته است.

کلید واژه: بصیرت - قرآن - ولایت داری - تقوا

^۱ - طلبه پایه ی سوم بهمن، مدرسه علمیه امام جعفر صادق (علیه السلام)، شاهرود

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۳	مقدمه
۴	مفهوم لغوی و اصطلاحی بصیرت
۵	بصیرت در قرآن
۶	ضرورت بصیرت
۷	عوامل رشد بصیرت
۸	ابزارهای بصیرت
۸	آثار بصیرت
۱۰	اهمیت و جایگاه بصیرت از نظر مقام معظم رهبری
۱۱	بهترین آثار بصیرت
۱۱	الف) دفاع از دین
۱۱	ب) دیدن ملکوت
۱۲	ج) دوراندیشی
۱۲	بهترین موانع بصیرت
۱۲	الف) پیروی از هوای نفس
۱۲	ب) گناه
۱۲	ج) غفلت (عدم هوشیاری)
۱۳	پیشگیری از بی بصیرتی و درمان آن
۱۳	راه کارهای پیشگیری از بی بصیرتی
۱۳	درمان بی بصیرتی
۱۴	نتیجه
۱۵	منابع و مأخذ

مقدمه

بصیرت در آموزه ها و فرهنگ قرآنی حالتی است که به انسان توانایی درک درست حقایق و تحلیل واقعیت ها را می دهد. از این رو آیات قرآنی به مسئله بصیرت از ابعاد مختلف پرداخته است زیرا با بصیرت است که آدمی موقعیت خود را می سنجد و نسبت به آن واکنش مناسب نشان می دهد در آموزه های قرآنی هم به آن تأکید زیادی شد.

پرسش اصلی این است که مهم ترین مبانی یا اصولی که به بصیرت بر آن استوار است

کدامند؟

برای پاسخ به این مسئله در این مقاله با بهره گیری از آیات و روایات و به ویژه بیانات معظم

رهبری حضرت آیت الله خامنه ای به شیوه توصیفی تحلیل بهره گرفته می شود.

مفهوم لغوی و اصطلاحی بصیرت

بصیرت در لغت به معنای عقیده قلبی، شناخت، یقین، زیرکی و عبرت آمده است.^۱ بصیرت در اصطلاح عبارت از قوه ای است در قلب شخص که به نور قدسی منور بوده و به وسیله آن حقایق امور و اشیاء را درک می کند همان گونه که شخص به وسیله چشم، صورت و ظاهر چیزها را می بیند. برخی از محققان درباره بصیرت گفته اند که بصیرت، شناخت و معرفت و نیز اعتقاد حاصل شده در قلب نسبت به امور دینی و حقایق امور است.^۲ این مفهوم در قرآن با واژگان چون بصر و مشتقات آن نیز رأی و برخی دیگر از عبارات و جمله ها بیان شده است. از نظر قرآن، بصیرت، نیاز اساسی بشر است و خداوند برای این که انسان به این حالت دست یابد همه شرایط و بسترهای لازم را فراهم آورده است به طوری که همه موجودات و آفریده های جهان را به عنوان مایه بصیرت معرفی می کند زیرا انسان با بررسی و دقت در آفریده های جهان که نشان و آیات الهی هستند می تواند فراتر از ظاهر و کارکردهای عادی و معمولی آن ها به حقایق دست یابد که وی را به مسیر درست زندگی هدایت می کند البته از نظر قرآن برخی از آیات و نشانه ها ویژگی خاص و برتری داند و بهتر می تواند آدمی به سوی حقایق و باطن امور و چیزها سوق دهند. از این دسته آیات و نشانه ها بصیرت را گاه به معجزه یاد می شود. بر این اساس معجزات الهی در هر شکل و شمایلی عوامل بصیرت زا و مایه دست یابی انسان به حقایق اموری است که به سادگی امکان شناخت و دست یابی به آن نیست تا برای انسان اطمینان و آرامشی نسبت به آن ایجاد کند. و در قرآن بارها گفته « **إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌ** »^۳ پیغمبرش بصیر است. آن که از راه بصیرت حقیقی منحرف باشد کج معامله و بد معامله است.^۴

در لغت نامه دهخدا، ذیل واژه ی « بصیرت » و « بصیره » به معانی زیر اشاره شده است:

۱ - لسان العرب، ج ۲، ص ۴۱۸

۲ - ترتیب العین، ج ۱، ص ۱۶۶

۳ - سوره غافر، آیه ۴۴

۴ - فرهنگ معین

بینایی؛ دانایی؛ زیرکی؛ هوشیاری؛ یقین؛ دید، دیدار، آگاهی، بینش، چشم خرد، چشم عقل، چشم دل، هوشیاری، جهت روشن، عبرت، گواه، سپر.
تَبَصَّرَ نیک نگریستن، تأمل کردن، شناسایی شدن، بینا شدن.
استبصار: طلب بصیرت کردن، بینا دل شدن، دیدن به چشم خرد و دل و عقل، به یقین دانستن، و دیدن پیدا و آشکار گردانیدن.

بصیرت در قرآن

در قرآن کریم، مشتقات «بصر» ۱۴۸ بار و واژه «بصیرت» دو بار تکرار شده است. در نوزده آیه قرآن نیز خداوند با صفت «بصیرت» توصیف شده است. «بصیرت و بصر در قرآن به معنای قوه ادراک قلب، معرفت و عبرت، روشن، روشنایی و بینایی، به کار رفته است.»^۱ همچنین آن را «شاهد، محبت و برهان»^۲ و برخی هم یقین و نیز حکمت معنی کرده اند.

ابتدا نگاهی مختصر و فهرست وار به معانی و کاربردهای اصطلاحی و واژه «بصیرت» می کنیم و بعد هم ریشه ی آن در قرآن از دید مفسران و فقهای لغت را بررسی می کنیم؛
الف) بصیرت؛ (۱) ادراک قلب، درک عمیق، علم، معرفت. (۲) عقل و زیرکی و توان تشخیص تمیز. (۳) بینایی. (۴) حجت و دلیل

ب) بصر؛ (۱) حس بینایی، قوه بینایی. (۲) چشم

ج) ابصار؛ (۱) (جمع بصر) چشم ها. (۲) معرفن و فهم ها. (۳) بصیرت ها و اولی الابصار: صاحب «بصیرت» دارند. عقل پس در برخی موارد ابصار معنای چشم ها یعنی جمع بصر به معنای چشم و گاهی در معنای «بصیرت» یعنی جمع بصر در معنای چشم دل است.

ملکه بصائر جمع بصیرت است و بصیرت عبارت است از درک اشخاص که به واقع اصابت می کنند و مراد از بصیرت وسیله ی بصیرت است. و اگر شریعت را بصیرت خوانده بدین جهت است که شریعت متضمن احکام و قوانینی است که یک یک آن ها راهنمایی سعادت آدمی است

۱ - راغب اصفهانی، ج ۷، ص ۱۱۷

۲ - تفسیر طبرسی، ج ۳، ص ۵۳۴

پس شریعت عبارت است از بصیرت‌هایی چند از یک بصیرت.^۱
و به هر حال این که می‌گوید: قرآن عین بصیرت و عین هدایت و رحمت است تعبیر زیبایی است که از عظمت تأثیر و عمق این کتاب آسمانی حکایت می‌کند برای آن‌ها که رهروراهند و جستجوگر حقد.^۲

ضرورت بصیرت

استاد مطهری شهید راه امر به معروف ضمن مورد توجه قرار دادن تفکیک میان « بصیرت » عملی و نظری، اهمیت آن را در امر به معروف و نهی از منکر متذکر می‌شوند که « دو شرط از شرایط امر به معروف و نهی از منکر از شرایط اولیه است که در همه‌ی موارد لازم است و خوارج فاقد هر دو شرط بودند بلکه منکر یکی از این دو شرط بودند آن دو شرط یکی « بصیرت » در دین است و یکی « بصیرت » در عمل. « بصیرت » در دین یعنی اطلاع کافی و صحیح در امور دینی داشته باشد. حلال را از حرام، واجب را از غیر واجب تشخیص بدهد و این‌ها نداشتند لهذا یک آیه قرآن در این زمینه داریم.^۳

از تعارفی که برای بصیرت بیان شد می‌توان ارزش و اهمیت بصیرت را نیز در زندگی بشر به دست آورد با این همه می‌توان به عنوان تأکید و اهتمام بخشی به ارزش و جایگاه بصیرت به اموری اشاره کرد که از آن به آثار بصیرت یاد می‌شود و با آگاهی از این آثار و کارکردهای بصیرت می‌توان ارزش و اهمیت آن را نیز بهتر درک کرد از این رو خداوند در آیاتی به آثار و کارکردهای بصیرت توجه می‌دهد تا اهمیت و اهتمام بشر به این مسئله را بیفزاید خداوند در آیه ۱۶ سوره رعد و نیز ۲۷ قصص^۴ بصیرت را عامل دست یابی انسان و راه یابی وی به توحید و قدرت الهی می‌شمارد؛ زیرا انسان زمانی که به بصیرت دست یافت درک درستی از همه آفریده‌های الهی می‌یابد و از دام تکثرات به وحدت وجود می‌رسد.

۱ - ترجمه المیزان، ج ۱۸، ص ۲۵۸

۲ - تفسیر نمونه، ج ۲۱، ص ۲۵۵

۳ - مجموعه آثار استاد شهید مطهری، ج ۴، ص ۸۲۲

۴ - تفسیر المیزان، ص ۲۰۷

با نگاهی به کارکرد دانش های مادی چون شیعی و فیزیک می توان نقش دانش و شناخت های دقیق بصیرت را در حوزه عقیده توحیدی و قدرت الهی بهتر فهمید. هنگامی که از دانش فیزیک و شیعی به درستی بهره گرفته شود و به اسانی می توان دریافت که همه این تنوع در موجودات مادی جهان و رنگانگی آن ها به اصول واحدی باز می گردد هر چند که عناصر را تا بیش از صد و ده عنصر نیز شمرده اند ولی همین عناصر صدگانه در برابر این همه تنوع جهان موجودات به خوبی نشان می دهد که تکثرات همانند نور واحدی است که بر شبکه های رنگارنگ افتاده است ترکیب و چینش کربنی، تفاوت ها را ایجاد می کند که گاه آدمی را به حیرت می افکند این در حالی است که این همه نقش انگار که بر عالم است همه از یک چیز تجلی و ظهور یافته است در حقیقت تفکر در آیات الهی و دقت بصیرت را موجب می شود تا آدمی به این نتیجه برسد که این همه کثرات، جلوه های از یک حقیقت بی کرانه به نام خداوند است.^۱

عوامل رشد بصیرت

چنانکه تا این جای این نوشتار بر خواننده روشن گشته است، « بصیرت » قوه ای نظری است که در بدو تولد اجمالاً و به شکل استعدادی تقریباً محض، در آدمی حاضر است « قوه ی بصیرت » به مانند هر قوه ی دیگری برای این که شکوفا و بالفعل شود نیازمند فراهم آمدن مجموعه ای شرایط اقتضائات است عوامل و علل گوناگونی در رشد قوه ی « بصیرت » انسان نقش دارند.^۲

در آیات و روایات به مسأله ی ژرف نگری تعمق، تفکر حکمت استبصار و تمیز حق از باطل تأکیدات فراوانی شده است و معصومین در موارد گوناگون عوامل رشد دهنده و باز دارنده ی این محسنات را بیان نموده اند در زیر نگاهی داریم به برخی از عواملی که در کلام خداوند و معصومین به عنوان زمینه رشد و پرورش « بصیرت » عنوان گردیده اند: ۱- توفیق الهی. ۲- تفکر. ۳- زهد. ۴- عبرت. ۵- تقوا. یکی از مهم ترین مقاصد تربیت آن است که انسان به درجه ای از درک و

۱ - بصیرت، سید علی تاج الدینی، ص ۴۷

۲ - بصیرت و عصر جنگ نرم، غفار رضوی پور، ص ۱۴۳

بصیرت برسد که بتواند از ظواهر بگذرد و به باطن آن‌ها بنگرد از محسوسات عبور کرده و به معقولات برسد و قدرتی فراگیر در ابعاد مختلف زندگی به دست آورد.^۱

ابزارهای بصیرت

برای این که انسان به بصیرت درست یابد لازم است از همه ابزارها و فرصت که خداوند در اختیار او نهاده بهره گیرد و بی گمان برای شناخت هر چیزی خداوند ابزارهای شناختی حسی و غیر حسی قرار داده است. انسان به طور طبیعی با ابزارها در سطوح مختلف دست یابد از شناخت ظاهر گرفته تا شناخت ژرفی که برخی از آن به چشم برزخی یاد می کنند همه و همه از ابزارهای حسی و غیر حسی شروع می شود. خداوند بارها تأکید کرده که همه ابزارهای رشد و بالندگی انسان برای او فراهم است و انسان فقط باید در این بازه تلاش و جهاد کند و از فرصت‌ها و ابزارها به درستی بهره گیرد تا به همه مقاصد عالی چون مقاله شدن و فدایی گونه از واقعیت ظاهری و وجودی چیزها امور را به آدمی می آموزد^۲ که مهم ترین منبع شناختی حقایق هستی نیز می باشد زیرا فطرت آدمی تا زمانی که سالم باشد و او شخصیت متعادلی داشته باشد از طریق همین حواس ظاهری نیز می تواند حقایق را در مراحل بالاتر به دست آورد.^۳ در این میان قلب آدمی نیز به کمک وی می شنابد و ادراک در سطوح مختلف را فراهم می آورد. این گونه است که انسان همه ابزارها و منابع شناختی حقیقت و واقعیت را در اختیار دارد و به سادگی می تواند به بصیرت نیاز خود دست یابد.^۴

آثار بصیرت

سبب شناخت بهتر خدا و نعمت های خداست در این مورد قرآن کریم در آیه ۱۶ سوره

۱ - بصیرت و عصر جنگ نرم، غفار رضوی پور، ص ۱۵۲

۲ - عقاید استدلالی، محمد تقی مصباح یزدی

۳ - همان

۴ - سوره اعراف، آیه ۱۷۹

مبارکه رعد چنین می فرماید: « بگو چه کسی پروردگار آسمان ها و زمین است »^۱ بصیرت آن چنان تأثیر را دارد که حتی در قیامت مجرمان درخواست که به دنیا برگردند و آیه ۱۱ سوره سجده می فرماید: « اگر بینی مجرمان را هنگامی که در پیشگاه پروردگانشان سر به زیر افکنده و می گویند پروردگارا! آنچه وعده کردی دیدم و شنیدم ما را باز گردان تا کار شایسته ای انجام دهیم به یقین داریم »^۲ بنابراین آیه امر بصیرت در دنیا حاصل نشده به طور یقین در آخرت بصیرت حاصل می شود چون در آن جهان دیگر مانعی وجود ندارد. بصیرت عاملی برای عبرت آموزی در آیه ۳ سوره مبارکه آل عمران می فرماید: « گروهی که در میدان جنگ بدر با هم رو به رو شدن نشانه و درس عبرتی بود یک گروه در راه خدا نبرد می کرد و جمع دیگری که کافر بودند راه شیطان و بت در حالی که آن ها گروه مؤمنان را به چشم خود در برابر آنچه بودند می دیدند و این خود عاملی برای وحشت و شکست آن ها شد و خداوند هر کس را بخواهد و شایسته بداند با یاری خود تأیید می کند در این عبرتی است برای بینایان »^۳

لازم نیست کسی در این دنیا به صورتی هست آن جا هم به همان صورت باشد. خدای تعالی می فرماید به نقل بعضی که در وقت حشر می گویند « خدایا چرا مرا کور محشور کردی با آن که در دنیا چشم داشتم » جواب می فرماید: « چون تو آیات ما را فراموش کردی امروز فراموش شدی ای بیچاره تو چشم ملکی ظاهر بین داشتی ولی باطن و ملکوت کور بود. کوری خودت را حالا ادراک کردی و الا از اول کور بودی چشم « بصیرت » باطنی که آیات خدا را به آن می بیند را نداشتی. »^۴

انسان به روح انسان است. انسان به « بصیرت »، بصیرت قلبی انسان است. این آلات ظاهری آلاتی است که وسیله است و این ها از بین رفتنی است آن که باقی می ماند روح انسان است و آنچه در انسان سعادت را ایجاد می کند « بصیرت » انسان است.^۵

۱ - قرآن کریم، ترجمه فولادوند

۲ - ترجمه المیزان، ۲۰۷

۳ - همان، ۳۰۰

۴ - تقریرات فلسفه، امام خمینی (رحمت الله علیه)، ج ۱، ص ۸۱

۵ - صحیفه امام، ج ۱۰، ص ۳۰۲

نقاب دروغین صلح، خنجرشان را از پشت به قلب ملت فرو کرده بودند. امروز طرفدار جنگ شوند و ملی گراهای بی فرهنگ برای از بین بردن خون شهدای عزیز و نابودی عزت و افتخار مردم تبلیغات مسموم خویش را آغاز نمایند که این شاءالله ملت عزیز ما با بصیرت و هوشیاری جواب همه فتنه ها را خواهند داد.^۱

اهمیت و جایگاه بصیرت از نظر مقام معظم رهبری

از نگاه مقام معظم رهبری حرکت در جهان پیچیده ای امروز تنها با « بصیرت » امکان پذیر است چرا که ملت ها تنها با « بصیرت » می توانند به حقوق خود دست یابند. شناخت موانع راه و شناخت راه های جلوگیری از موانع و شناخت راه برای برداشتن موانع نیز مانع نیز تنها با بصیرت میسر خواهد بود. به همین دلیل است که رهبر انقلاب به بصیرت یافتن در هدف و وسیله به منظور تغییر رفتارها تأکید دارند. در زندگی پیچیده ی اجتماعی امروز بدون بصیرت نمی شود حرکت کرد. جوان ها باید فکر کنند و بیندیشند بصیرت خودشان را افزایش می دهد معلمان روحانی متعهدان موجود در جامعه ی ما از اهل سواد و فرهنگ از دانشگاهی و حوزوی باید به مسئله بصیرت اهمیت بدهند. بصیرت در هدف « بصیرت » در وسیله « بصیرت » در شناخت دشمن بصیرت در شناخت موانع راه بصیرت در شناخت راه های جلوگیری از این موانع و برداشتن این موانع این بصیرت ها لازم است وقتی بصیرت بود آن وقت شما می دانید با کی طرفید. ابزار لازم با خودتان برمی دارید.^۲

مقام معظم رهبری در تمامی بیانات خود بصیرت را راه پیشرفت بشر دانسته اند. ایشان می فرمایند: « بصیرت وقتی بود غبار آلودگی فتنه نمی تواند آن ها را گمراه کند، آن ها را به اشتباه بیندازد. اگر « بصیرت » نبود، انسان ولو با نیت خوب آگاهی گاهی در راه بد قدم می گذارد شما در جبهه ی جنگ اگر راه را بلد نباشید اگر نقشه خوانی بلد نباشید، اگر قطب نما در اختیار نداشته باشید، یک وقت نگاه می کنید می بینید در محاصره ی دشمن قرار

^۱ - بیانات رهبر کبیر انقلاب اسلام امام خمینی (رحمت الله علیه)

^۲ - بیانات مقام معظم رهبری در شهر چالوس، ۱۵ مهر ۱۳۸۸

گرفته اید؛ راه را عوضی آمده اید. دشمن بر شما مسلط می شود این قطب نما همان « بصیرت » است. «

بهترین آثار بصیرت

الف) دفاع از دین

ملت عزیز ایران! نمازگزاران عزیز! این وحدت و این یکپارچگی و این تمسک شما به ارزش ها معنوی بزرگ ترین دستاوردی است که به شما کمک می کند که بتواند در مقابل افزون طلبی و زیاده خواهی و تعدی و تجاوز استکبار ایستادگی کنید. این را حفظ کنید؛ این بسیار ارزش دارد، همین نمازهای عید، همین اجتماعات عظیم، همین راهپیمایی های پر شکو، همین جوان های پر انگیزه، و همین ملت آماده ی برای حرکت قیام دفاع و جهاد در راه اسلام توانسته است به همه ی امت اسلامی عزت بخشد، عزت و قدرت شما مردم در گرو تمسک به همین وحدت، همین یکپارچگی، همین بصیرت و روشن بینی است. این را حفظ کنید. مسئولان در خدمت مردم، مردم در کنار مسئولان، همه به فکر مصالح این کشور و این ملت و همه با اهتمام فراوان به آن چیزی که ضامن اصلی نجات امت اسلامی است یعنی تمسک به اسلام باشند که می تواند دنیا و آخرت مردم را آباد کند امروز از خدا بخواهید این روحیه و این ایمان و این نشاط و شادابی را در شما حفظ کند.^۱

ب) دیدن ملکوت

اما ز سوی دیگر قرآن کریم می فرماید که: به هر سو رو آورید خدا آن جاست^۲ بازگشت این نفی و اثبات به تفاوت میان دید ظاهر و بصیرت باطن است.^۳

۱ - مقام معظم رهبری، ۱۳۸۳/۰۸/۲۴

۲ - سوره بقره، آیه ۱۱۵

۳ - تفسیر موضوعی، ج ۱۴، ص ۱۳۱

ج) دوراندیشی

امام علی (علیه السلام) می فرماید: کسی که به دل می بیند و با بینش عمل می کند پیش از آن که عمل کند می اندیشد که آیا عمل او به زیان اوست یا به سودست؟ اگر به سود او بود آن را انجام می دهد و اگر به زیانش بود ترک می کند.^۱

بهترین موانع بصیرت

الف) پیروی از هوای نفس

هواپرستی همان عشق و علاقه ای افراطی به خواهش های نفسانی و پیروی از خواسته های خود پرستانه ای است که نیروی وسواس نفس مطرح می کند نفس همان شیطان است که زمینه های فریب انسان را فراهم می سازد و در روح و ایمان وی نفوذ می کند. البته وقتی گفته می شود نفس مقصود هر نفسی یا ذات نفسی نیست چون اسلام قائل به شرارت وجودی انسان و مذموم بودن نفس نیست بلکه منظور نفس اماره و سرکش است باعث مانع در بصیرت آدمی می شود.

ب) گناه

گناه چون غباری بر صفحه ی شفاف دل می نشیند و نمی گذارد حقایق در آینه ی دل منعکس شود. چشم دل نابینا و تشخیص حق و باطل برای انسان ناممکن می شود و این همان بی بصیرتی است. مولای متقیان در این باب می فرمایند: کسی که ورع و اجتنابش از گناه کاهش یابد قلبش و روحش می میرد.^۲

ج) غفلت (عدم هوشیاری)

غفلت همان خواب آلودگی و سستی روح و ذهن انسان است و نتیجه آن چیزی جز نادانی و

۱ - نهج البلاغه، خ ۱۵۴

۲ - معارف قرآن حکیم از منظر امام رضا (علیه السلام)، جوادی آملی، ص ۱۰۱

گمراهی نیست لذا غفلت ریشه هر ضلالت و باطلی است چنان که خداوند در قرآن کریم می فرماید:

« و در حقیقت، ما بسیاری از جنیان و آدمیان را برای جهنم آفریده ایم چرا که دل هایی دارند که با آن ها [حقایق را] دریافت نمی کنند و چشمانی دارند که با آن ها نمی بیند و گوش هایی دارند که با آن ها نمی شنوند آنان همانند چارپایان اند بلکه گمراه ترند آنان همان غافلاند. »^۱

پیشگیری از بی بصیرتی و درمان آن

بی بصیرتی یک بیماری و ناهنجاری اساسی در فرد است که باید اولاً از دچار شدن به آن جلوگیری کند. در ثانی در صورت دچار شدن به آن لازم است تا سریعاً اقدامات درمانی برای رفع این عارضه صورت پذیرد تا فرد و جامعه از مضرات و آثار « بی بصیرتی » در امان بماند.

راه کارهای پیشگیری از بی بصیرتی

- ۱- پرهیز از موانع بصیرت
- ۲- تزکیه نفس
- ۳- پناه بردن به قرآن
- ۴- توسل به ائمه (علیهم السلام)
- ۵- ولایتمداری
- ۶- توجه به رهنمودهای ولی فقیه
- ۷- مطالعه
- ۸- تذکر و تأمل
- ۹- تحکیم باروهای دینی

درمان بی بصیرتی

- ۱- تقویت قوه تشخیص
- ۲- تأمین ملاک های تشخیص^۲

۱ - سوره انعام، آیه ۴۳

۲ - بصیرت و جنگ نرم، سید غفار رضوی پور

نتیجه

- ۱- بصیرت به معنی دانایی، بینایی، بینایی دل، هوشیاری، زیرکی و یقین است. بصیرت چراغ مه شکن قوی تشخیص راه از بیراه در فضای غبار آلود و فتنه انگیز
- ۲- به راه تحصیل، درجات، مراتب و آثار بصیرت اشاره شده.
- ۳- وجود بصیرت در منظومه فکری مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) در نظام کنشی معظم له نمود پیدا می کند که ریشه در نظام منشی و بینشی ایشان دارد.
- ۴- منظومه فکری مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) دارای سه نظام بینشی، منشی و کنشی است و راه کار تحقق نظام کنشی مردم سالاری دینی است.
- ۵- بصیرت در نگاه عمیق تاریخی رهبری به عنوان نمونه در تحلیل انقلاب مشروطه و لزوم عبرت گرفتن از تاریخ برای افزایش و تعمیق کاربردی و روشنی اشاره شد.

منابع و مأخذ

۱. «قرآن کریم»
۲. «نهج البلاغه»، ترجمه: محمد دشتی، مؤسسه فرهنگ تحقیقاتی امیرالمؤمنان، ۱۳۸۳
۳. خامنه ای، سید علی، «پرتو ولایت»، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۰
۴. موسوی خمینی، سید روح الله، «مصباح الهدایه الخلاقه و لولایه»، تهران، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۷۲
۵. عمید، حسن، «فرهنگ عمید»، مؤسسه انتشار امیرکبیر، تهران
۶. اصفهانی، راغب، «مفردات الفاظ قرآن»، بیروت، دارالقلم، ۱۴۱۲ق
۷. ابن منظور، محمد بن مکرم، «لسان العرب»، قرن هفتم، ناشر دار صار، بیروت، ۱۴۱۴ق
۸. موسوی همدانی، سید محمد باقر، «ترجمه تفسیر المیزان»، قرن چهاردهم، دفتر انتشارات اسلامی، قم، ۱۳۷۴
۹. ستوده، رضا، «پا به پای آفتاب»، تهران، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۸۵
۱۰. مکارم شیرازی، ناصر، «جامعه سالم در پرتو اخلاق»
۱۱. دوارانی، سید علی، «شکوفه های سخن»، تهران، ۱۳۸۷
۱۲. تاج الدینی، سید علی، «بصیرت»، ناشر نیروی انتظامی، بازرسی کل دفتر تحقیقات، ۱۳۸۹
۱۳. رضوی پور، غفار، «بصیرت و جنگ نرم»، شرکت مادر تخصصی دولتی، ۱۳۸۹
۱۴. محمد ری شهری، محمد، «فرهنگ بصیرت»، سازمان چاپ و نشر